

УДК 316.4

А.В. Слободянюк
м. Вінниця, Україна

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ІНТЕРНЕТ У ЖИТТІ СТУДЕНТА

Нині вже ні в кого не викликає сумніву, що повноцінна підготовка майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах будь-якого профілю не може здійснюватися без використання Інтернет-технологій, а випускник ВНЗ повинен вільно орієнтуватися у просторах Інтернету і вміти ефективно використовувати його можливості в своїй професійній діяльності.

Дослідження свідчать, що використання мережі Інтернет сприяє розвитку мислення, надає нові засоби для розв'язання творчих задач, змінює самий стиль розумової діяльності. У сполученні зі стрімким розвитком інформаційних технологій мультимедіа і віртуальної реальності, Інтернет відкриває нові можливості у представленні студентам навчальних матеріалів, підвищенні ступеню мотивації і самостійності роботи студентів, реалізації індивідуального підходу до навчання. Усе це разом забезпечує умови для підготовки фахівців на рівні, що відповідає вимогам постіндустріального суспільства.

Процес входження Інтернету в життя, навчання та роботу сучасної людини вже не як «атрибуту розкоші», а як невід'ємного елементу діяльності, є невинним. І особливо це актуально для молодих людей [1].

У теперішній час Інтернет – це невід'ємна частина нашого життя. Зараз у ньому працюють більш ніж 300 мільйонів людей. Інтернет має як позитивні, так і негативні сторони. У цьому полягає проблема соціологічного дослідження – виявлення впливу різних сторін Інтернету на сучасну людину.

Останні роки у світі, як ніколи, активно відбувається формування інформаційного суспільства. Інформаційні системи та технології насичують усі сфери сучасного життя, вдосконалюються, розвиваються, стають незамінною складовою існування індивіда. І, напевне, найважливішим елементом такого поступу є глобальна мережа — Інтернет. Існує велика кількість визначень поняття Інтернет: від найпростішого, як то «мережа мереж» до більш складних, які розглядають Інтернет як сукупність розрізнених комп'ютерних вузлів з різноманітними функціями та сервісами. Проте нині Інтернет набуває ще й іншого значення — значення життєвого простору. Інтернет дозволяє отримувати та розміщувати інформацію, вільно публікувати свої думки, здійснювати групове чи індивідуальне спілкування, обговорення тощо; через Інтернет можна отримати роботу та платню за неї, здійснити покупку чи перерахувати на певний рахунок гроші, розмістити рекламу та багато-багато іншого.

В багатьох випадках використання Інтернет дозволяє замінити традиційні засоби листування на електронні, які, без сумніву, набагато зручніші та швидші. Сукупність усіх сервісів, що надає мережа Інтернет, дозволяє використовувати їх в якості потужної бази для забезпечення освітніх процесів. Причому інформаційні системи на базі Інтернет можуть слугувати як основою дистанційних форм навчання, так і ефективним опорним інструментом для підтримки денних та заочних форм навчання.

Рівень цікавості всіх шарів суспільства до глобальної інформаційної мережі Інтернет зростає з кожним днем. Ніхто і ніщо не спроможне зупинити цей лавиноподібний процес. Користувачів не зупиняють навіть проблеми, які пов'язані з забезпеченням захисту даних та особистих комп'ютерів користувачів від несанкціонованого доступу. При цих умовах потреба в інформації про мережу Інтернет, її можливості, функції, які існують в Інтернет, стає особливо гострою.

Однією з позитивних сторін Інтернету є те, що Інтернет є самою великою бібліотекою у світі. Тут можна знайти реферати і інформацію на будь-які теми, починаючи з погоди і останніх новин і закінчуючи науковими роботами і найважливішими відкриттями. Другою позитивною стороною є Інтернет-пошта. Вона дозволяє нам пересилати і отримувати листи з

різних кінців світу за лічені секунди, тоді як звичайною поштою це може зайняти тиждень або навіть більше. До того ж вона майже безкоштовна і не потребує багато часу. Ще однією позитивною стороною Інтернету є реклама і магазини. Тут можна знайти будь-яку продукцію, що тебе цікавить, подивитися ціну, магазини, де продається цей товар та іншу інформацію, і за бажанням придбати [2].

Проблема значення інформаційної системи Інтернет у житті людини є надзвичайно актуальною, так як ця інформаційна система набуває все більшого поширення і є невід'ємною частиною сучасної людини. Людина часто перебуває у Інтернет-просторі, він здійснює на неї певний вплив таким чином, дана проблема є надзвичайно актуальною у нашому суспільстві.

Однак, існують і негативні моменти всесвітньої павутини. За даними різних досліджень Інтернет-залежними сьогодні є близько 6-10% користувачів серед західних користувачів мережі, за даними К. Сурратт та Д. Грінфілда (дехто навіть називає кожного другого користувача ПК, що має доступ до Мережі Інтернет-залежними) і 2-6% серед російських та українських, серед яких більше ніж 70 відсотків студентів.

Незважаючи на те, що офіційно проблема Інтернет-залежності не визнана, вона приймається до уваги в багатьох країнах, наприклад, у Фінляндії призовникам з Інтернет-залежністю дається відстрочка від армії.

Основні п'ять типів потягів, що були виділені в процесі дослідження, характеризуються в такий спосіб (саме в студентському середовищі поширені всі ці основні п'ять типів, в інших «вікових» групах деяких може просто не існувати):

1. Кіберсексуальна залежність — нездоланий потяг до відвідування порносайтів, обговорення сексуальної тематики в чатах чи спеціальних телеконференціях «для дорослих» і заняття кіберсексом (першість у цьому типі з великою перевагою утримують чоловіки).

2. Пристрасть до віртуального спілкування та віртуальних знайомств – надмірна кількість знайомих і друзів у Мережі, великі об'єми листування, постійна участь у форумах, чатах тощо (першість у жінок).

3. Нав'язлива «фінансова» потреба у Мережі – гра в онлайніві ігри (як азартні так і рольові), постійні покупки чи участь в Інтернет-аукціонах.

4. Інформаційне перевантаження (нав'язливий web-серфінг) – нескінченні подорожі по Мережі, пошук інформації по базам даних і пошуковим сайтам.

5. Комп'ютерна залежність - нав'язлива гра в комп'ютерні ігри (стріляли -Quake, Unreal та ін., стратегії типу Star Craft, чи квестові), або програмування та інші види комп'ютерної діяльності по Мережі.

Серед факторів, що сприяють зануренню людини в Мережу, експерти виділяють перш за все нестачу спілкування в реальному світі. Велика частина Інтернет-залежних «сидить» у Мережі заради спілкування, оскільки віртуальне спілкування має переваги в порівнянні зі спілкуванням реальним.

Так, К. Янг, досліджуючи Інтернет-залежних, з'ясувала, що вони найчастіше використовують

- чати (37%),
- MUDs (он-лайн ігри) (28%),
- телеконференції (14%),
- E-mail (12%),
- WWW (7%),
- інформаційні протоколи (ftp, gopher та інш.) (2%).

За даними опитування Інтернет-залежних приваблюють такі особливості мережі, як: анонімність (86%), доступність (63%), безпека (58%) і простота використання (37%). На думку К. Янг, будучи включеними у віртуальну групу, Інтернет-залежні стають здатними приймати більший емоційний ризик шляхом висловлення більш суперечних думці інших людей суджень – про релігію, аборти і т.п. Тобто вони виявляються здатними відстоювати свою точку зору, говорити «ні». У кіберпросторі можна виражати свою думку без страху відкидання, конфронтації чи осуду тому, що інші люди є менш досяжними, і тому, що

особистість самого комунікатора може бути замаскована. На сьогоднішній день можна стверджувати, що Інтернет став одним з видів «буферної» реальності, що охороняє особистість від прямого зіткнення з реальним світом, реальним людським спілкуванням [3, с.25-26].

За підсумками січня 2011 р., аудиторія українського Інтернету склала 21 041 519 користувачів. Істотних змін у географічному розподілі користувачів не спостерігалося. Як і раніше, лідирує Київський регіон. Його доля склала 55,68% від загальної аудиторії. Далі, в порядку спадання, слідує такі крупні регіони як: Харків, Донецьк, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Крим, Луганськ. Їх сумарна доля складає 32,9%. Водночас у Рівненського, Житомирського і Івано-Франківського регіонів найменша активність, всього 0,25%, 0,24% і 0,16% відповідно. На останні регіони припало 13,38%.

Серед пошукових систем, з яких здійснювалися переходи українською аудиторією на українські сайти, лідером був «Google» — переходи з цієї пошукової системи склали 69,29%. Далі йдуть Yandex (25,15%), ukr.net (2,15%), mail.ru (1,92%), bing.com (0,60%).

З якою метою, перш за все, українці використовують Інтернет?

Як можна зрозуміти, то найчастіше українські споживачі Інтернету шукають там роботу - 80 588 користувач, переглядають погоду - 65 591 користувач, шукають роботу в Києві - 59 259 користувач, переглядають карту Києва - 51 054 користувач, відвідували чат - 42 367 користувач, переглядали порно - 33 856 користувач, читали новини - 26 561 користувач, знайомились через Інтернет - 25 280 користувач, з'ясовували значення снів - 25 189 користувач, читали гороскоп - 24 524 користувач - це була десятка актуальних тем, які цікавлять українського споживача Інтернет-ресурсів. Також українців цікавлять: автобазар, перевірка поштової скриньки, пошук мобільних телефонів, гарячі путівки, mp3, Інтернет-магазини, ігри та сайти новин [4].

Приємно радує те, що український Інтернет все ж таки зростає і аудиторія збільшується, але, на жаль, таку розкіш дозволяють собі переважно у великих містах. Ще одним неприємним фактом стає те, що Інтернет-користувачі – це переважно молодь, яку, на жаль, цікавлять тільки розважальні сайти. Хоча у мережі є багато невинних та пізнавальних матеріалів, хоча ця проблема полягає в тому, що в нашій країні Інтернет сприймають більше, як розвагу і поки, на жаль, не сприймають як знаряддя для роботи або пізнавальні ресурси.

Якщо безпосередньо звернутися до студентської аудиторії, як користувачів глобальної мережі, то варто зазначити, що для цієї аудиторії всесвітня павутина займає досить значну частину, як у навчальному процесі, так і у час дозвілля.

Умовно, використовувані студентами сайти мережі Інтернет ділять за наступними ознаками:

– за навчальною тематикою. У мережі можна знайти інформацію на найрізноманітніші теми, основний тематичний поділ сайтів за ступенем ставлення до навчального процесу такий:

– сайти дозвілля. До них належать сайти, що містять музичну та відеопродукцію, «чати», соціальні мережі, ігрові сайти, сайти анекдотів, порносайти, тощо;

– сайти новин. До них належать сайти, що містять як аналітичні матеріали так і звичайне викладення фактів. Вони зазвичай лише доповнюють знання студентів;

– сайти навчальної «халяви». Це і є найбільш небезпечна для студентів група сайтів. До них належать сайти, що містять різноманітні матеріали для «швидкого» виконання певних видів навчальних завдань;

– сайти теоретичної та аналітичної інформації. Ці сайти можуть бути як корисні так і заважати навчанню, адже їх матеріали можна використовувати і як джерела, так і видавати ці матеріали за власні.

Організація ефективного процесу освіти і самоосвіти значною мірою визначається методами самостійної діяльності в інформаційному середовищі, чому у величезній мірі сприяють сучасні інформаційні засоби, такі як Всесвітня мережа Інтернет, що об'єднала в собі безліч світових інформаційних ресурсів.

Самостійність у вмінні знаходити необхідну інформацію з проблеми, яка цікавить, і шляхів вирішення цієї проблеми є необхідною умовою діяльності сучасної людини. Оволодіння найновішими інформаційними технологіями розширює як поле для самостійної роботи студента, так і коло спілкування з фахівцями в галузі його професійних інтересів. Демократичність і, по суті, безмежність середовища інтернетного співтовариства сприяє розвитку самостійності у вивченні будь-яких питань.

Нині ми можемо говорити про можливість дистанційної самоосвіти, розуміючи під цим освіту, при якій людина, яка навчається, та інформаційні джерела розділені в процесі навчання простором і/або часом. Освітній процес при цьому проходить з використанням таких новітніх технологій, як комп'ютерні і відео конференції, різні засоби отримання навчального матеріалу, який цікавить, через web-сторінки, електронну пошту, дискусії учасників через web-форуми, а також за допомогою електронної торгівлі, замовивши літературу в Інтернет-магазинах.

Лабораторією соціологічних досліджень ВНТУ в квітні 2011 року було проведено експрес-опитування серед студентів щодо місця та ролі інформаційної системи Інтернет у їхньому житті [5].

Об'єктом даного соціологічного дослідження було обрано студентів однієї із груп 4-го курсу. Об'єкт складається з 21 особи, з яких 7 – чоловічої статі та 14 – жіночої статі віком від 20 до 22 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до мережі Інтернет та визначення значення Інтернету у житті студентів.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти групи до Інтернету та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

Завданнями соціологічного дослідження були:

1. З'ясувати актуальність проблеми Інтернету в українському суспільстві та у житті студентів.
2. З'ясувати ставлення до процесу швидкого поширення Інтернету та набуття ним все більшої ролі у житті людини.
3. З'ясувати активність користування Інтернетом студентами.
4. З'ясувати основну мету користування Інтернетом.
5. З'ясувати ступінь задоволення якістю Інтернету.
6. З'ясувати ступінь позитивного та негативного впливу Інтернету на людину.
7. Розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

У процесі даного соціологічного дослідження були отримані такі результати.

Проаналізувавши відповіді на питання «Наскільки добре, на Вашу думку, в наш час розвинена система забезпечення Інтернетом в Україні», можна зробити висновок, що рівень задоволеності забезпеченням Інтернетом в Україні достатньо високий, так як переважна більшість опитаних на дане питання дала відповідь «Скоріше розвинена ніж нерозвинена» (71,4%) і було оцінено у 3,8 бали за п'ятибальною шкалою, де 1-взагалі не розвинена, 5-максимально розвинена.

Опитані респонденти вбачають у Інтернеті як позитивні, так і негативні сторони, які співвідносяться один з одним у рівній мірі. На запитання «На Вашу думку, на сьогодні який вплив на суспільство здійснює Інтернет?» більшість опитаних вибрали варіант «В рівній мірі» (76,2%).

Інтернет є досить важливим для сучасного студента, так як майже всі опитані дотримуються думки, що Інтернет є важливим і потрібним для сучасної людини (95,2%) і лише один опитаний зазначив, що сучасна людина може обійтись і без Інтернету.

Той факт, що користувачів Інтернетом стає все більше і розвиток глобальної мережі прогресує підтверджується тим, що майже усі респонденти є користувачами Інтернету і лише один респондент із групи не користується Інтернетом взагалі.

Із зростанням важливості Інтернету для сучасної людини постає питання ролі Інтернету у житті сучасної людини. Отже, на запитання «Яку роль грає Інтернет у Вашому житті?» переважна більшість (81%) визначили роль глобальної мережі як «досить важливу», для п'ятої частини респондентів (19%) Інтернет є надзвичайно важливим і не знайшлося жодного респондента, який би зазначив, що Інтернет не відіграє ніякої помітної ролі у його житті.

Також, переважна більшість опитаних (85,7%) щодня користуються Інтернетом, 14,3% опитаних користуються глобальною мережею декілька разів на тиждень.

На питання «З якою метою Ви найчастіше користуєтесь Інтернетом?» трохи менше половини опитаних (47,6%) обрали варіант «для пошуку інформації для навчання», 23,8% опитаних «сидять» у Інтернеті для спілкування у соціальних мережах, 14,3% респондентів користуються Інтернетом для пошуку цікавої довідкової інформації та саморозвитку і також 14,3% опитаних зазначили, що їх думку відображають усі представлені варіанти. Жоден із респондентів не обрав варіанти «для отримання найсвіжіших новин» та «для розваг». Отже, можна сказати, що студенти використовують Інтернет найчастіше для навчання та для спілкування у соціальних мережах.

Абсолютно всі респонденти (100%) висловились, що в разі необхідності, вони, в першу чергу, взяли б інформацію для самостійного навчання з Інтернету і жоден із опитаних не вказав «використаю для самостійної підготовки друковані книги та наукові журнали». Тому можна сказати, що студенти уже не уявляють навчання без Інтернету.

Майже всі опитані «мають доступ до Інтернету» вдома. Переважна більшість студентів групи користуються Інтернетом 1-2 години (42,9%) та 3-5 годин (42,9%) на добу. Найменш популярними серед респондентів виявились варіанти «більше 5 годин» (9,4%) та «декілька хвилин» (4,8%). Отже, студенти досить великий проміжок вільного часу присвячують користуванню Інтернетом і у майбутньому може виникнути серйозна проблема Інтернет-залежності.

На питання «Наскільки Інтернет впливає на Вашу поведінку?» переважна більшість опитаних поставили оцінку 1 «не здійснює помітного впливу» (33,3%), стільки ж респондентів не змогли однозначно відповісти на це запитання і поставили оцінку 3 - «важко відповісти». Для 23,8% Інтернет більше впливає на поведінку аніж не впливає. Середній бал по цьому питанні – 2,2. Отже, можна сказати, що на думку опитаних, Інтернет не здійснює помітного впливу на поведінку студентів (оцінка 2,2 за п'ятибальною шкалою).

На питання «Як довго Ви могли б не користуватись Інтернетом?» більше половини опитаних (52,4%) відповіли, що змогли б відмовитись від Інтернету не більше ніж на тиждень, 19% змогли б не користуватись глобальною мережею не більше 1 дня.

Рівень задоволеності інформацією, представленою у Інтернеті була оцінена 3,4 бали за п'ятибальною шкалою.

Із усіх опитаних майже половина респондентів (47,6%) зазначили, що електронна пошта не має для них великого значення, 38,1% визначили роль електронної пошти для себе як дуже важливу і 14,3% респондентів взагалі не мають електронної скриньки.

Із зростанням ролі Інтернету, із його швидким поширенням та набуттям великого значення у житті сучасної людини зростає не лише позитивний, але і негативний вплив Інтернету на людину.

В ході дослідження було з'ясовано, що студенти беруть інформацію для самостійного навчання саме із Інтернету, таким чином занепадає роль друкованих видань, книги. Тому необхідно наголошувати на ролі книги. Держава повинна сприяти, щоб друкована література стала доступнішою, дешевшою, а також сприяти популяризації книг, роль яких значно впала із розвитком глобальної мережі.

Студенти значну частину свого вільного часу проводять у Інтернеті, за комп'ютером, тим самим наносять шкоду своєму здоров'ю. Тому необхідно сприяти популяризації активного відпочинку.

Проблема виявлення впливу різних сторін Інтернету на людину є досить актуальною у сучасному суспільстві, особливо серед студентства, так як студенти уже не уявляють

навчання без Інтернету. Більшість студентів є користувачами глобальної мережі і користуються ним в першу чергу для навчання та спілкування у соціальних мережах. Ця проблема є досить важливою, оскільки розвиток Інтернету зменшує роль друкованих видань, сприяє вихованню нездорової молоді, породжує проблему Інтернет-залежності.

Література:

1. Марченкова, Н.Г. Социально-педагогические аспекты профилактики компьютерной зависимости учащихся: учеб. пособие для широкого круга исследов. и практик / Н. Г. Марченкова. Оренбург.: Изд-во «Принт-сервис», 2009. – 54 с.
2. Войскунский, А.Е. Феномен зависимости от Интернета / А.Е. Войскунский // Гуманитарные исследования в Интернете / под ред. А. Е. Войскунского.– М. : «Можайск-Терра», 2007.– 432 с.
3. Янг, К. Диагноз – Интернет-зависимость / К.Янг // Мир Internet.– 2000.– № 2.– С. 24–29.
4. Глобальная статистика украинского Интернета 2011г. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.sputnikmedia.net>.
5. Лабораторія соціологічних досліджень ВНТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://socio-lab.osvita.com.ua>

В статті розкривається проблема місця та ролі інформаційної системи Інтернет в житті сучасного студента. Показано проблему Інтернет-залежності, структуру споживання Інтернет-продукції. Представлено результати соціологічного опитування студентів щодо часу проведення в мережі Інтернет, мотивів використання, впливу її на навчання та поведінку особистості.

Ключові слова: Інтернет, студент, навчання, дозвілля, залежність.

В статье раскрывается проблема места и роли информационной системы Интернет в жизни современного студента. Показана проблема Интернет-зависимости, структура потребления Интернет-продукции. Представлены результаты социологического опроса студентов относительно времени проведения в сети Интернет, мотивов использования, влияния ее на учебу и поведение личности.

Ключевые слова: Интернет, студент, обучение, досуг, зависимость.

In the article the problem of place and role of the informative system the Internet opens up in life of modern student. The problem of Internetdependence, pattern of consumption of Internetproducts, is shown. The results of the sociological questioning of students are presented in relation to time of realization in a network the Internet, reasons of the use, influence of her on studies and behavior of personality.

Keywords: the Internet, student, educating, leisure, dependence.